

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Valtiovarainministeriön **ilmasto- ja luontostrategia**

13.12.2022

Sisältö

Tunnistamme ilmastonmuutoksen ja luontokadon sekä niiden vaikutuskanavat työssämme _____	3
Tunnistamme ilmasto- ja luontopolitiikkaan liittyvät haasteet ja politiikkaa raamittavat sitoumukset _____	4
Valtiovarainministeriön visio ja strategia määrittävät näkökulman ilmasto- ja luontopolitiikan valmistelulle ja vaikuttamiselle ____	5
Ilmasto- ja luontopolitiikan valmisteluamme ja vaikuttamistamme ohjaavat selkeät periaatteet _____	6
Etsimme ratkaisuja omasta näkökulmastamme ja käytössämme olevilla välineillä _____	7
Toimimme yhteistyössä kotimaisten ja kansainvälisten kumppaniemme kanssa _____	8
Ilmasto- ja luontostrategia ohjaa valtiovarainministeriön toimintaa ja voimavaroja _____	9

Tunnistamme ilmastonmuutoksen ja luontokadon sekä niiden vaikutuskanavat työssämme

Ilmastonmuutos ja luontokato ovat ihmiskunnan suurimpia haasteita.

Pidäkkeettömästi jatkuessaan ne uhkaavat vaarantaa tulevien sukupolvien hyvinvoinnin.

Ilmiöt

Ilmastonmuutoksella tarkoitetaan maapallon alilmakehän keskilämpötilan nousua. Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (IPCC) mukaan ihmisten toiminnasta syntyneet kasvihuonekaasut ovat aiheuttaneet lähes kaiken lämpenemisen viimeisen vuosisadan aikana. Lämpötilan nousu lisää mm. sään ääri-ilmiöitä sekä muuttaa kasvi- ja eläinlajien levinneisyyttä.

Luontokadolla tarkoitetaan lajikirjon, elinympäristöjen ja lajipopulaatioiden heikentymistä ja katoamista. Luontokadolla on arvaamattomia vaikutuksia ihmiseen esimerkiksi ruoan tuotannon ja ravinteiden kierron häiriintymisen kautta.

Ilmastonmuutos ja luontokato vahvistavat toistensa vaikutuksia, minkä takia ne tulee ratkaista yhdessä. Yhtenä ajurina ilmastonmuutoksessa ja luontokadossa on esimerkiksi luonnonvarojen ylikulutus.

Riskit ja vaikutuskanavat

Ilmastonmuutos ja luontokato vaikuttavat yhteiskuntaan monin eri tavoin. Vaikka vaikutuksia on vaikea ennakoida, ne todennäköisesti kasvavat kiihtyvästi ilmastonmuutoksen ja luontokadon edetessä. Ilmastonmuutokseen ja luonnonympäristöön liittyviä riskejä kuvataan usein kahdella tavalla:

Fyysiset riskit ovat esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden seurauksena lisääntyneitä tulvatuhoja, kuivuutta tai myrskyjä. Fyysisiä riskejä syntyy myös elinympäristön asteittaisen muuttumisen seurauksena, kuten maatalousmaan tuotantopotentiaalin aleneminen.

Siirtymään liittyvillä riskeillä tarkoitetaan vihreään siirtymään eli ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavan talouden rakennemuutoksen toteuttamiseen liittyviä riskejä. Siirtymäriskit aiheutuvat poliittisiin päätöksiin ja teknologian kehitykseen liittyvistä epävarmuuksista. Valitut ratkaisut voivat esimerkiksi vaikuttaa päästöjä aiheuttavien tuotteiden hintoihin tavalla, johon yritykset eivät investointipäätöstä tehdessään olleet varautuneet.

Vaikka erityisesti fyysiset riskit ovat Suomessa pienemmät kuin monessa muussa maassa, globaalissa maailmassa eri maanosien ääri-ilmiöt voivat koskettaa Suomea esimerkiksi ravinnon tuotannon, ilmastopakolaisuuden tai tuotantoon liittyvien toimitusketjujen kautta. Epäsuorien vaikutusten hallinta on keskeinen syy sille, miksi Suomi etsii ratkaisuja ilmastonmuutokseen ja luontokatoon.

Tunnistamme ilmasto- ja luontopolitiikkaan liittyvät haasteet ja politiikkaa raamittavat sitoumukset

Suomi on sitoutunut useisiin ilmasto- ja luontopoliittisiin sopimuksiin.

Haasteena on rakentaa kansalliset sekä kansainväliset toimenpidekokonaisuudet niin, että ne ottavat huomioon ilmastonmuutoksen ja luontokadon ulkoisvaikutukset ja että ylisukupolvinen vastuunkanto toteutuu.

Ilmasto- ja luontopolitiikan haasteet

Kansainvälinen yhteisö on yrittänyt ratkaista ilmasto- ja luontokriisejä jo vuosia, mutta samalla päästöt ja haitat ovat kasvaneet. Tämä johtuu pääosin kahdesta syystä:

Ilmasto- ja luontopolitiikan hyödyt ovat pääosin yhteisiä, mutta kustannukset yksityisiä. Esimerkiksi teollisuuslaitoksen toiminta voi saastuttaa Itämeren. Likainen Itämeri haittaa muita elinkeinoja, ihmisiä ja eläimiä, vaikka teollisuuslaitoksen toimintaan se ei vaikuttaisikaan. Tätä yhteiskuntaan ja ympäristöön kohdistuvaa haittaa kutsutaan negatiiviseksi **ulkoisvaikutukseksi**.

Ilmasto- ja luontopolitiikan tulevat hyödyt kohdistuvat pääosin tuleville sukupolville, mutta kustannukset nykyisille. Toimet pitää tehdä nyt, mutta niiden vaikutukset näkyvät vasta sukupolvien päästä. Tulevaisuuteen lykättyjen toimien kustannukset ovat myös suurempia, kun kriisin mittaluokka ehtii kasvaa suuremmaksi. Lisäksi on todennäköistä, että ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillitsemisen ja sopeutumisen toimien kustannukset eivät jakaudu tasaisesti yhteiskunnassa. Valtiolla on keskeinen tehtävä huolehtia, että siirtymä toteutuu oikeudenmukaisesti. Samalla valtion tulee turvata tuleville sukupolville mahdollisuudet omiin valintoihin. Tätä kutsutaan **ylisukupolvisiksi vastuunkannoksi**.

Suomi on sitoutunut moniin ilmasto- ja luontopoliittisiin sopimuksiin ja periaatteisiin

Osana valtioneuvostoa, valtiovarainministeriö on sitoutunut näiden sopimusten noudattamiseen. Valtiovarainministeriö vaikuttaa ilmasto- ja luontosopimusten sisältöön osana valtioneuvostoa ja kansainvälistä yhteistyötä.

- Suomen ilmastolakiin on kirjattu, että Suomi on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Ilmastolaissa asetetaan päästövähennystavoitteet myös vuosille 2030, 2040 ja 2050. Ilmastolain tavoitteisiin lukeutuu myös, että ilmastonmuutokseen sopeutetaan kansallisin toimin edistämällä ilmastoriskien hallintaa.
- Suomi on osana EU:ta sitoutunut EU:n hiilineutraalisuustavoitteen 2050 saavuttamiseen. Tavoite pohjautuu Pariisin ilmastosopimukseen.
- YK:n biodiversiteettisopimus on keskeisin luonnon monimuotoisuutta turvaava sopimus. Suomi osallistuu sopimukseen sekä sopimuksen toteuttamiseen sekä itsenäisenä osapuolena että osana EU:ta.
- Suomi on osana EU:ta sitoutunut pysäyttämään luontokatoa ja edistämään luontopositiivisuutta vuoteen 2030 mennessä.
- Valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategia noudattaa Valtiovarainministerien ilmastokoalition Helsingin Periaatteita
- Valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategia on sopu-soinnussa YK:n Agenda2030:n kanssa.

Valtiovarainministeriön visio ja strategia määrittävät näkökulman ilmasto- ja luontopolitiikan valmistelulle ja vaikuttamiselle

Valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategia täydentää valtiovarainministeriön strategiaa.

Valtiovarainministeriön visio – VM turvaa tulevaa – on pohja työllemme myös ilmasto- ja luontopolitiikan valmistelussa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteemme on puhtaampi, tehokkaampi ja hyvinvoiva Suomi

Tavoitteemme on puhtaampi ja hyvinvoiva Suomi, jossa talouden voimavaroja on riittävästi ja ne ovat tehokkaassa käytössä niin, että kykenemme rahoittamaan hyvinvointivaltiolupauksen edellyttämät etuudet ja palvelut kestävällä tavalla.

Tavoitteemme ja siitä kumpuavat strategiset tehtävämme velvoittavat meitä rakentamaan kestävää yhteiskuntaa ja kartoittamaan yhteiskuntaa muokkaavia muutostekijöitä ja niihin liittyviä riskejä.

Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen muuttavat toimintaympäristöämme. Ne luovat riskejä, joita meidän täytyy kyetä tunnistamaan ja hallitsemaan. Muutokseen liittyy mahdollisuuksia, joita meidän täytyy kyetä hyödyntämään.

Valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategia kohdistaa huomionne ja määrittää periaatteemme ilmasto- ja luontopolitiikan valmistelussa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteisiimme pyrimme talouden ja hallinnon ohjauseinoilla. Työssämme korostuvat, taloudellisten ja yhteiskunnallisten vaikutusten, vaikuttavuuden ja riskien arviointi, kustannustehokkuus, vakaus ja oikeudenmukaisuus.

Etsimme ja ehdotamme ratkaisuja sektorirajat ylittävästä

näkökulmasta ja käytössämme olevilla talouden ja hallinnon ohjausvälineillä.

Arviomme ja suosittelemamme toimet perustuvat tutkittuun tietoon.

Valtiovarainministeriön strategiset tehtävät

Huolehdimme, että julkinen taloudenpito toimii vakaalla pohjalla. Talouden tulonmuodostus asettaa rajat vakaalle julkiselle taloudenpidolle. Siksi rakennamme edellytyksiä kestäväälle talouskasvulle.

Julkinen hallinto on osa julkista taloudenpitoa ja se luo osaltaan edellytyksiä kestäväälle talouskasvulle. Kehitämme julkista hallintoa entistä tehokkaammaksi, vaikuttavammaksi ja uudistumiskykyisemmäksi. Rakennamme ihmislähtöistä digitalisaatiota ja edistämme tiedon parempaa hyödyntämistä yhteiskunnassa.

Lisäksi luomme pelisääntöjä, jotka pitävät yllä luottamusta rahoitusmarkkinoiden vakaaseen, tehokkaaseen ja tasapuoliseen toimintaan.

Ilmasto- ja luontopolitiikan valmisteluamme ja vaikuttamistamme ohjaavat selkeät periaatteet

Valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategian tavoitteena on varmistaa tulevien sukupolvien valinnanmahdollisuudet hyvinvoivassa oikeusvaltiossa ja rakentaa taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää Suomea ja Euroopan unionia.

Tunnistamme ja arvioimme riskejä ja mahdollisuuksia sekä etsimme ratkaisuja.

1. **Tunnistamme** ilmastonmuutoksen ja luontokadon vaikutuksia, riskejä ja ratkaisuihin liittyviä mahdollisuuksia talouden, rahoitusmarkkinoiden, julkisen taloudenpidon ja julkisen hallinnon toimijoiden näkökulmasta.
2. **Arvioimme** näitä hillitsevien ja näihin sopeutumisen toimien vaikutuksia talouteen ja julkiseen hallintoon kattavasti sekä päätöksenteon ja toimeenpanon kannalta oikea-aikaisesti.
3. **Etsimme** ratkaisuja ja suosittelemme toimia seuraavin periaattein:
  - I. Etsimme ratkaisuja, jotka luovat edellytyksiä talouden kestäväälle kasvulle ja vakaalle julkiselle taloudenpidolle.
  - II. Painotamme toiminnassamme ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillintää sekä otamme huomioon sopeutumiseen liittyvät näkökulmat.
  - III. Etsimme ratkaisuja, joilla ulkoisvaikutuksia tuodaan osaksi markkinataloutta.
  - IV. Luomme edellytyksiä teknologianeutraaleille ratkaisuille.
  - V. Etsimme ratkaisuja, jotka edistävät resurssien tehokasta käyttöä ja ovat kustannustehokkaita ja oikeudenmukaisia. Toimet valitaan sen perusteella, paljonko niistä saadaan hyötyä suhteessa niihin käytettyihin panoksiin. Ensiksi valitaan ne toimet, joilla saadaan aikaan suurin vaikutus käytettyä euroa tai muuta panosta kohden.
4. **Varmistamme** yhdessä kotimaisten ja kansainvälisten sidosryhmien kanssa, että taloutta, rahoitusmarkkinoita, julkista taloudenpitoa ja julkista hallintoa koskevassa päätöksenteossa ja siihen liittyvässä valmistelussa otetaan huomioon ilmasto- ja luontonäkökulmat.
5. **Varmistamme**, että ilmasto- ja luontopolitiikassa otetaan huomioon sekä talous- että hallintopolitiikan näkökulmat.
6. **Viestimme** työstämme suunnitelmallisesti, aktiivisesti ja avoimesti sekä valtiovarainministeriön sisällä, että ulkoisille sidosryhmille.

Etsimme ratkaisuja omasta näkökulmastamme ja käytössämme olevilla välineillä

Valtiovarainministeriö etsii ratkaisuja sektorirajat ylittävästä näkökulmasta ja käytössään olevilla talouden ja hallinnon ohjausvälineillä.

Valtiovarainministeriön välineet ilmasto- ja luontopolitiikassa:

- **Talouden ohjausvälineet:** Valtiovarainministeriö vastaa valtion budjetin, verotuksen ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyn valmistelusta. Verotuksen ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyn avulla voidaan ohjata kansalaisten ja yritysten valintoja ilmasto- ja luontopolitiikan tavoitteiden mukaisiksi. Julkisten varojen käytössä tärkeintä on varmistaa niiden kohdentuminen kustannustehokkaalla ja vaikuttavalla tavalla.
- **Hallinnon ohjausvälineet:** Valtiovarainministeriö ohjaa ja kehittää julkista hallintoa eri keinoin. Hallinnon kehittäminen ja ohjaus pitää sisällään kunnat, hyvinvointialueet sekä valtion virastot, yhtiöt ja liikelaitokset. Valtiovarainministeriö tulos- ja omistajaohjaa omaa hallinnonalaansa. Lisäksi valtiovarainministeriö ohjaa esimerkiksi julkisia hankintoja, valtion tilojen käyttöä, matkustamista sekä julkisen hallinnon tiedonhallintaa ja ICT-toimintaa.

Valtiovarainministeriöllä on sektorirajat ylittävä ja horisontaalinen näkökulma ja osaaminen talouden ja julkiseen hallintoon. Valtiovarainministeriö hyödyntää tätä näkökulmaa ja poikkihallinnollista tietopohjaa, kun se arvioi toimenpiteiden taloudellisia ja hallinnollisia vaikutuksia.

Toimimme yhteistyössä kotimaisten ja kansainvälisten kumppaniemme kanssa

Valtiovarainministeriö toimii talouden ja julkisen hallinnon osaajana ilmasto- ja luontopolitiikan valmistelussa ja vaikuttamisessa osana valtioneuvostoa sekä kotimaista ja kansainvälistä asiantuntijayhteisöä.

Kotimaassa valtiovarainministeriön tärkeimmät sidosryhmät ovat:

- **Muut ministeriöt ja eduskunta:** Valtiovarainministeriö toimii osana valtioneuvostoa yhteistyössä muiden ministeriöiden ja eduskunnan kanssa.
- **Kunnat ja hyvinvointialueet:** Valtiovarainministeriö luo edellytyksiä kuntien ja hyvinvointialueiden ilmasto- ja luontopolitiikoille ja tekee yhteistyötä niiden kanssa. Kunnat toteuttavat suuren osan Suomen ilmasto- ja luontotoimenpiteistä.
- **Kansalaiset:** Valtiovarainministeriö toimii hyvän hallinnon ja oikeusperiaatteiden mukaisesti sekä turvaa yksilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia myös ilmasto- ja luontopolitiikassa.
- **Oman ja muiden hallinnonalojen virastot ja liikelaitokset:** Valtiovarainministeriö ohjaa oman hallinnonalansa virastoja, yhtiöitä ja liikelaitoksia sekä tekee yhteistyötä myös muiden virastojen, Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan kanssa.
- **Tiedeyhteisö:** Valtiovarainministeriö pohjaa päätöksensä tutkittuun tietoon.
- Valtiovarainministeriö kuuluu **etujärjestöjä ja yksityisen sektorin toimijoita.**

Valtiovarainministeriö toimii myös aktiivisesti osana kansainvälisiä organisaatioita

Suomi voi osana kansainvälistä yhteisöä toimia kokoaan suurempana maailmalla ja kannustaa myös muita maita ilmasto- ja luontopolitiikassa.

Tärkeimpiä vaikuttamisen areenoita ilmasto- ja luontoasioissa ovat:

- **Euroopan unionin** tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä. Valtiovarainministeriö toimii aktiivisesti, jotta EU:n ilmasto- ja luontotavoitteet voidaan saavuttaa.
- **Pohjoismainen yhteistyö** on Suomelle tärkeää. Ilmastomuutoksesta ja luontokadosta aiheutuvat haasteet ovat Pohjoismaille samanlaisia. On tärkeää etsiä konkreettisia ratkaisuja ja työvälineitä yhdessä pohjoismaisten kumppanien kanssa.
- **Kansainväliset organisaatiot**, kuten Valtiovarainministereiden ilmastokoalitio ja OECD, ovat tärkeitä tiedon lähteitä ja vaikuttamisen foorumeita Suomelle.
- **Kansainväliset rahoituslaitokset ja keskuspankit.** Suomi toimii osakkaana monissa kansainvälisissä rahoituslaitoksissa, kuten Maailmanpankissa, Kansainvälisessä valuuttarahastossa, Euroopan investointipankissa ja Pohjoismaisessa investointipankissa. Suomi on osa euroaluetta. Valtiovarainministeriö tekee yhteistyötä sekä eurojärjestelmän että muiden keskuspankkien kanssa.

Ilmasto- ja luontostrategia ohjaa valtiovarainministeriön toimintaa ja voimavaroja

Valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategian tavoitteena on viestiä ministeriössä ja sen ulkopuolella, mikä on vastuumme ja roolimme ilmasto- ja luontopolitiikan valmistelussa ja vaikuttamisessa.

Valtiovarainministeriössä strategian teemat koskettavat koko ministeriötä ja koko henkilöstö huomioi ne toiminnassaan.

Strategia täsmentää ministeriön näkökulmaa ja roolia ilmasto- ja luontopolitiikan valmistelussa ja vaikuttamisessa.

Strategian toimeenpanon kannalta keskeistä on:

- **Syvennämme osaamistamme** ydintoimintoihin liittyvissä tehtävissä, kuten vaikutusarvioissa. Otamme nämä tarpeet huomioon rekrytoinneissa ja kehityskeskusteluissa. Hyödynnämme niin kotimaista kuin kansainvälistäkin osaamista, mutta huolehdimme samalla omasta, erityisesti ydintoimintoja koskevasta osaamisestamme.
- **Otamme resurssien kohdentamisessa** huomioon ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden huomioimiseen liittyvien töiden kasvavan painon.
- **Johtamis- ja asiantuntijarakenteessa** on nimetyt vastuuhenkilöt ilmasto- ja luontokokonaisuuksille.
- Liitämme ilmasto- ja luontostrategian osaksi **tulosohjausta, lainsäädännön ja toimenpiteiden valmistelua ja viestintää**.
- Liitämme ilmasto- ja luontostrategian **toimintasuunnitelman** erilliseksi osaksi ministeriön vuotuista toimintasuunnitelmaa ja tulossopimusta sekä toiminnan vaikuttavuuden tarkastelua.
- Laajennamme **vastuullisuusraportointia** valtiovarainministeriössä sekä valtion virastoissa ja liikelaitoksissa kattamaan myös toimet ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillitsemiseksi.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET